

mon
tes
sori

Montessoribekwaamheden Leidinggevendenden 0-12 jaar

Een beschrijving van de NMV bekwaamheden
Leidinggevendenden 0-12 jaar
en de bijbehorende Montessoriopleiding voor
Leidinggevendenden 0-12 jaar

mon tes sori

NMV Document
April 2022

Colofon
Copyright
Nederlandse Montessori Vereniging
www.montessori.nl

Auteurs: Esther Pelgrom en Martine Lammerts i.s.m. Netwerk O & O en
Netwerk 0-12 jaar
Vormgeving: Martine Lammerts
Document NMV-Leidinggevenden 0-12 jaar
2022

Montessoribekwaamheden Leidinggevendenden 0-12 jaar

Een beschrijving van de NMV bekwaamheden
Leidinggevendenden 0-12 jaar
en de bijbehorende Montessoriopleiding voor
Leidinggevendenden 0-12 jaar

April 2022

NMV-Document Verantwoording

Dit document beschrijft de montessoribekwaamheden die gelden voor de montessorileidinggevende 0-12 jaar¹ anno 2022. Deze bekwaamheden zijn in samenspraak opgesteld in opdracht van de NMV. De beschrijving van montessoribekwaamheden en de indeling van bekwaamheden zijn afgestemd met het Netwerk Opleiders en Ontwikkelaars² en het Netwerk 0-12 jaar³. Input is geleverd door de verschillende deelnemers van de NMV Leidinggevendens Cursus '19,'20 en '21. Dit document beschrijft ook het kader van de NMV-Montessoriopleiding voor leidinggevendens 0-12 jaar.

De bekwaamheden voor de leidinggevende zijn onderverdeeld in drie gebieden. De bekwaamheid van de montessorileidinggevende wordt in belangrijke mate bepaald door zijn pedagogische, didactische en vakinhoudelijke kennis en kunde. Het spreekt voor zich dat de NMV aansluit bij de landelijke ontwikkelingen. In dit document is gekozen voor eenduidigheid en herkenbaarheid met de andere NMV-documenten die ook de NMV-bekwaamheden beschrijven.

De Nederlandse Montessori Vereniging streeft ernaar dat er voortdurende scholing van leidinggevendens plaats vindt binnen de montessorivereniging. Het uitgangspunt van de NMV is dat alle montessori-instellingen beschikken over deskundig montessori-opgeleide professionals. Met het behalen van het NMV-diploma voor Leidinggevendens laat de leidinggevende zien hoe, waarmee en waarop haar ontwikkeling heeft plaatsgevonden op de drie gebieden van pedagogische, vakdidactische en vakinhoudelijke montessoribekwaamheden. Het NMV-diploma vormt een bewijs van de aantoonbare ontwikkeling tot montessorileidinggevende. De persoon wordt montessoribekwaam genoemd na het afronden van zijn montessoriopleiding voor Leidinggevendens. Iedere professional spant zich tot het uiterste in om kwalitatief uitstekend montessorionderwijs te bieden. Van oudsher wordt daartoe in het bijzonder ingezet op de ontwikkeling van het kind op alle ontwikkelingsgebieden en het pedagogisch werk- en leefklimaat dat daarvoor noodzakelijk is. Dat vraagt om goed opgeleide en bekwaame montessorileidinggevendens

Ieder montessoriprofessional kan dit document gebruiken als een praktisch 'werkdokument'.

April 2022

Namens het Netwerk Opleiders en Ontwikkelaars Esther Pelgrom en Martine Lammerts

¹ In dit document is gekozen voor de aanspreekvorm 'Leidinggevende en 'Zij'. Overal waar 'zij' staat kan 'hij' worden gelezen.

² Netwerk O & O : opleiders en ontwikkelaars

³ Netwerk 0-12 jaar

Kader Montessoriopleiding voor leidinggevend

Doelgroep:

- Leidinggevend MKC of montessoribasisschool of MKDV
- Locatieleider
- Adjunct
- Intern begeleider
- Bestuurder

Allen zonder NMV-diploma

Ook toegankelijk voor

- Geïnteresseerde teamleiders uit VMO
- Directeuren met NMV-diploma

Doel

Opleiden tot montessoridirecteur met een NMV-diploma. Dit doel wordt hierna onderverdeeld in 7 ontwikkeldoelen.

Beschrijving opleiding

Leidinggeven aan een montessorischool, montessoriopvang, montessorikindcentrum vraagt kennis van opvoeding en onderwijs en daarmee van de montessoritheorie. De visie op het begeleiden van de ontwikkeling van kinderen en van leerkrachten en pedagogisch medewerkers vormt het uitgangspunt bij de montessori-eigen inhoud van deze onderwijsbegrippen. De opleiding laat zien hoe dit wordt uitgewerkt voor de verschillende leeftijdsgroepen, passend in de 21e eeuw.

Daarmee is dit niet een opleiding in montessoriaans leidinggeven, wél een opleiding die handvatten geeft voor het leidinggeven aan een montessorischool, montessoriopvang en/of montessorikindcentrum.

Deelnemers voeren een actieonderzoek uit waarin zij de verkregen montessorikennis verbinden aan hun eigen ontwikkeling en aan de ontwikkeling van de organisatie. De opleiding wordt afgerond met de presentatie van het eigen actieonderzoek. Vertrekpunt van het actieonderzoek is een vraag die voortkomt uit de eigen onderwijspraktijk, waarbij de persoonlijke montessoriaanse ontwikkeling van bekwaamheden centraal staat. Het actieonderzoek wordt gedeeld met de opleiders, de deelnemers van de opleiding en in de eigen werkring. De studielast is ongeveer 220 uur.

De deelnemers die het gehele actieonderzoek op een goede wijze afronden ontvangen een NMV-diploma voor leidinggevend. We gaan daarbij uit van 90% aanwezigheid bij de bijeenkomsten.

Ontwikkeldoelen deelnemer Montessoriopleiding voor leidinggevenden

Doel 1

De deelnemer begrijpt de Montessori begrippen zoals: vrijheid, zelfstandigheid, verantwoordelijkheid, observeren, verschillende vormen van aanbiedingen, kosmische educatie, voorbereide omgeving, materiaal en houding van de leerkracht. De deelnemer kan de ontwikkelingsfase van het kind van 0 t/m 18 jaar benoemen en begrijpt de relatie tot het vormgeven van het montessorionderwijs. De deelnemer begrijpt wat werken en begeleiden vanuit ontwikkelingsperspectief inhoudt. De deelnemer onderzoekt wat montessoriaans leidinggeven voor haar/hem betekent. De deelnemer kan de samenhang verwoorden tussen bovenstaande begrippen en haar/zijn leidinggeven.

Doel 2

De deelnemer is in staat om aan de hand van de bekwaamheidseisen en de eisen aan de voorbereide omgeving (van klas tot school tot organisatie) te evalueren, te creëren, vorm te geven, te scheppen en te beoordelen van zijn eigen praktijk. De deelnemer zal deze fasen doorlopen met het team en daarbij leiderschap tonen.

Doel 3

De deelnemer zal in staat zijn alle stadia; conclusies, alsmede kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op het team.

Doel 4

De deelnemer zal door reflectie tot onderbouwde bijstelling van handelen komen.

Doel 5

De deelnemer kent en heeft inzicht m.b.t. montessoriaans klassenmanagement (met aandacht voor reflectief gesprek, lusmodel, lijn van de leerkracht & lijn van het kind, complimenteren, feedback geven). De deelnemer kan de kennis toepassen, de samenhang tussen bovenstaande duiden en kan analyseren waar verbeteringen nodig zijn.

Doel 6

De deelnemer laat in de laatste bijeenkomst tijdens de afronding zien dat kennis en inzicht over theorie aanwezig is. De deelnemer toont aan hoe hij/zij deze kennis toepast en de deelnemer toont haar/zijn oordelend vermogen.

Doel 7

De deelnemer is in staat om conclusies, alsmede kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op de genodigden en de leiding van de opleiding.

Schoolleidersregister PO

Het aanbod valt onder het thema **persoonlijk leiderschap**. Dit gaat over jezelf als schoolleider. Over wie je als mens bent, welke waarden je meedraagt, wat je gevormd heeft en hoe dat in je handelen tot uitdrukking komt. Het gaat over (het toepassen van) leiderschapsvaardigheden en over de visie en ambitie, de doelen die u op langere termijn voor jezelf en voor de school heeft. Hoe beter je jezelf kent, hoe beter je in staat bent om een professionele leercultuur neer te zetten op school.

Het thema 'persoonlijk leiderschap' is ingedeeld in drie persoonlijke ontwikkelgebieden:

- de persoon achter de schoolleider (wie ben ik?);
- mijn visie en ambitie (wat wil ik?);
- leiderschapsvaardigheden (wat kan ik en wat doe ik?).

Daarnaast past de opleiding in het thema **visiegestuurd onderwijs**.

In dit thema staat het leidinggeven aan visiegestuurd onderwijs centraal. Dit stelt schoolleiders voor de uitdaging een gedragen montessorivisie te ontwikkelen en hier doelgericht leiding aan te geven. Bij dit thema komen bijvoorbeeld de volgende vragen aan bod: Waar wil je heen met de montessorischool, wat is jouw visie en wat is daarvoor nodig? Hoe zorg ik ervoor dat mijn visie relevant en levend blijft? Hoe neem ik mijn team mee in de montessorivisie? Sluiten de ontwikkelingen binnen mijn school aan op de montessorivisie van de school? Als schoolleider heb je de belangrijke taak een collectieve visie te ontwikkelen, te borgen en te onderhouden. Aspecten die van belang zijn bij het ontwikkelen van een visie zijn de inhoud waarop de visie betrekking heeft, meervoudig kijken en het gebruik van (onderzoeks)gegevens.

Deelnemers kunnen dit aanbod ook gebruiken voor de 'Wildcard'. In de 'Wildcard' tref je géén inhoud aan. De 'Wildcard' gebruik je als het onderwerp waarin je je wilt ontwikkelen niet terugvindt in de professionaliseringsthema's die nu deel uit maken van de kennisbasis. Een mes dat aan twee kanten snijdt: meer flexibiliteit voor jouw als individuele schoolleider en voor het Schoolleidersregister PO dé manier om te achterhalen welke inhoudelijke professionaliseringsthema's aan de kennisbasis toegevoegd moeten worden.

Eisen aan de Montessoriopleider - Nederlandse Montessori Vereniging

Vanuit de NMV worden de volgende specifieke eisen gesteld aan een montessoriopleider:

- De opleider is in het bezit van een door de NMV uitgereikt, volledig montessoridiploma voor het basisonderwijs, dat wil zeggen: een diploma met praktijkaantekening;
- De opleider heeft na het behalen van dit volledige diploma ten minste vijf volledige jaren, of in het geval van een deeltijdbaan naar verhouding het meervoud daarvan, in het montessoribasisonderwijs een groep kinderen begeleid.
- Alle praktijkervaring dient te zijn verkregen in door de NMV erkende montessori basisscholen.
- De opleider dient individueel lid te zijn van Nederlandse Montessori Vereniging.
- De opleider heeft blijk gegeven montessori specifieke kwaliteiten te bezitten die hem of haar geschikt maken als montessoriopleider*

*De opleider heeft bij voorbeeld:

- een eerstegraads bevoegdheid in een voor de opleidingen relevant vakgebied;
- een belangrijke rol gespeeld in het begeleiden van het realiseren of versterken van het montessori concept van de eigen school of meerdere montessorischolen;
- heeft deelgenomen aan werkgroepen die door montessori geledingen zijn geïnitieerd ter bereiking van een montessori specifiek doel;
- door middel van publicaties over het montessori onderwijs blijk gegeven over een helder montessori concept te beschikken.

Korte beschrijving werkwijze Montessoriopleiding voor leidinggevenden

Visie op opleiden

Uitgangspunt

Wij gaan uit van de visie dat leren het beste plaatsvindt op een sociaal constructivistische wijze. De uitwerking van dit uitgangspunt kom je op de volgende manieren tegen in decursus:

- Leren is doelgericht: je wordt benaderd als een competente persoon met eigen vragen en doelen.
- Leren is een sociaal proces: leren geschiedt vaak beter als je met anderen opvattingen en benaderingen van een probleem of een leerervaring uitwisselt.
- Leren vraagt een actieve houding: je leert zelfsturing te geven aan je leerproces.
- Het leerproces begint vaak met het activeren van bestaande kennis of vaardigheden, daaraan worden nieuwe montessori kennis en vaardigheden verbonden.
- Leren is context gebonden: je doet ervaring op in je eigen organisatie en maakt een vertaalslag vanuit de montessoritheorie naar de eigen praktijk en vice versa.

Reflectie

Reflecteren is een belangrijk aspect in de opleiding. Het is een voorwaarde om je bewust te worden van je eigen leerproces en om je professionele groei vorm te blijven geven. Via reflectie leg je verbanden, formuleer je nieuwe vragen en integreer je nieuwe elementen in je beroepsmatig handelen. Een leidinggevende handelt in beroepssituaties niet alleen als deskundige, maar brengt een eigen persoonlijkheid mee. Je bent je bewust van je persoonlijke inkleuring van het beroep.

Zelfsturing

Met zelfsturing geven aan je leerproces bedoelen we het vermogen om zelf richting te geven aan en verantwoordelijkheid te nemen voor je eigen ontwikkelingsproces. Reflectie en zelfsturing hangen met elkaar samen: reflectie draagt bij aan (zelf)sturingen andersom.

Studiebelasting

Globale inschatting

Lesdag inclusief 1 dag voorbereiding	17 uur per lesdag – 7 lesdagen totaal
Vorbereiding en uitvoer actieonderzoek	60 uur
Werkplekopdrachten	60 uur
Literatuur en zelfstudie	40 uur

Inrichting opleiding

De opleiding wordt verzorgd door (naam opleidingsinstituut) en gegeven door (naam montessoriopleiders). In deze opleiding wordt gewerkt vanuit de breed gedragen visie van de NMV, beschreven in het document 'montessori onderwijs in de 21ste eeuw'.

Elke dag start met een inleiding van de opleiders aan de hand van een citaat van Maria Montessori en een reflectie op de opdrachten.

In deze opleiding maak je kennis met de montessoritheorie en verbind je deze kennis aan je eigen praktijk.

- Hoe vertaal je deze begrippen naar jouw manier van leidinggeven?
- Wat zet je al in en wat heb je nog te ontwikkelen?
- Wat zou je willen veranderen?
- Wie of wat heb je daarbij nodig?
- Van deze ontwikkelingen houd je een zelf vorm te geven portfolio bij.

Portfolio

In het portfolio beschrijf je

- je motivatie om aan deze cursus te beginnen, je verwachtingen en geef je aan wanneer je met grote tevredenheid terug kijkt op deze cursus;
- de uitwerking van de verschillende uitgevoerde werkplekopdrachten;
- het interview van een collega-directeur;
- de tussentijdse reflecties op je eigen ontwikkeling als directeur van een montessorischool tot montessoridirecteur gedurende de bijeenkomsten
- je opzet van je actie-onderzoek en het vervolg.

De vorm van het portfolio is vrij.

Schoolbezoek en interview

Tijdens de opleiding bezoek je een voor jou onbekende montessorischool. Je interviewt de leidinggevende die in ieder geval montessorivakbekwaam is. Van dit interview maak je een kort verslag, met daaraan gekoppeld de meerwaarde van dit bezoek voor je eigen ontwikkeling.

Je gebruikt het interview ook in het kader van je actieonderzoek. De directeur kan dienen als inspirerend voorbeeld of klankbord voor je onderzoek.

Actie-onderzoek

Tijdens deze opleiding voer je een actieonderzoek uit. Je maakt een plan van aanpak hoe, waarmee en wanneer het onderzoek zal plaatsvinden.

In je actieonderzoek verken je via een bewust keuzeproces de uitdagingen/problemen waar je doelgericht een onderzoek naar wilt doen.

Het actieonderzoek is een combinatie van het inzetten van je onderzoeksvaardigheden en het verbeteren van de eigen praktijk. Het vertrekpunt van het actieonderzoek is een vraag die voortkomt uit de eigen onderwijspraktijk, waarbij de persoonlijke (montessoriaanse) bekwaamhedenontwikkeling centraal staat.

Eindpresentatie actieonderzoek laatste bijeenkomst

Bij de presentatie van je actieonderzoek ter afronding van de cursus, nodig je twee direct betrokkenen vanuit je eigen montessori-instelling uit en is ook een NMV-gecommitteerde NMV aanwezig.

Montessorileidinggevende – bekwaamheden attitude

Attitude van de montessorileidinggevende

De montessorileidinggevende die pedagogisch bekwaam is, weet dat zij in een werktraditie staat waarin opvoeding en onderwijs met elkaar zijn verbonden. Kosmische educatie vormt het fundament.

Zij onderkent het belang van het werken in een heterogene groep en draagt de montessorivisie binnen en buiten de school uit.

Zij heeft vertrouwen in de potentiële mogelijkheden van ieder kind om zodoende 'zelfopvoeding' een kans te geven. Zij zet aan tot ontwikkeling vanuit eigen verantwoordelijkheid van alle medewerkers van het MKC.

Vanuit verbinding stimuleert en geeft zij richting aan gezamenlijke verantwoordelijkheid van medewerkers en ouders/opvoeders bij de ontwikkeling van ieder kind.

Zij maakt persoonlijk contact met het individuele kind, iedere medewerker en iedere ouder/verzorger.

Zij zorgt voor een inspirerende voorbereide omgeving in en rondom de locatie. Hierin is aandacht is voor natuur, cultuur en de mens. De directeur leeft voor, zij zet aan tot verwondering en laat een vragende houding zien. Zij is in staat de medewerkers te benaderen vanuit verschillende leiderschapstijlen en geeft de medewerkers ruimte in eigenheid binnen de ontwikkelrichting van het MKC. Daarbij houdt zij koers vanuit de montessorivisie en maakt zij daarvoor ook de keuzes.

De montessorileidinggevende:

- Straalt vertrouwen uit
 - o Kinderen
 - o Leerkrachten/medewerkers
 - o Ouders/verzorgers
 - o Externen
- Straalt rust uit
- Is in verbinding met de ander en met zichzelf, vanuit respect en aandacht
- Is in verbinding met de buitenwereld
- Is tevreden met zichzelf in zijn /haar eigen rol
- Is enthousiast
- Is zichtbaar, aanspreekbaar en heeft een open houding
- Is zich bewust van haar eigen gedrag en handelen

- Neemt de gehele ontwikkeling van het kind als uitgangspunt
- Ziet het kind in zijn geheel
- Zet de ontwikkeling van het kind centraal
- Hecht belang aan de gelijke waarde van opvoeden en onderwijs

- Toont een observerende houding
- Heeft een attitude van verwondering

- Reflecteert op individueel en teamniveau
- Zet aan tot ontwikkelen van de ander vanuit eigen verantwoordelijkheid binnen de teamontwikkeling.
- Gaat uit van de kracht van de ander
- Draagt de montessorivisie energiek uit
- Ziet kosmische educatie als de basis, zij werkt aan vredesopvoeding
- Ontwikkelt bij zichzelf een attitude en besef van medeverantwoordelijkheid en een gevoel van bewondering en verwondering: kosmisch bewustzijn.

Montessorileidinggevende– Bekwaamheden Kennis

Kennis van de montessorileidinggevende

De montessorileidinggevende kent de uitgangspunten van de montessorifilosofie en draagt deze uit. Zij kan vertellen waarom het MKC de dingen doet zoals zij ze doen. Zij kan vertellen over het belang van een boeiend en dynamische voorbereide omgeving, de kracht van de heterogene groep en de waardering voor de eigenheid van ieder mens. Ze weet waarom kosmisch de basis is van het montessorionderwijs en -opvoeding. Zij weet dat subjectwording, kwalificatie en socialisatie van gelijke waarde zijn en kan de concretisering van deze begrippen aanwijzen in het MKC. Ze maakt op basis hiervan verantwoorde keuzes.

De montessorileidinggevende :

- Kent de montessori visie en herkent deze in de organisatie
- Kent de pedagogische opdracht, het belang van opvoeding in onderwijs
- Kent de waarde vanuit de visie over het waarom en het belang van vrijheid, verantwoordelijkheid, heterogene groepen, voorbereide omgeving, vrije werkkeuze en de lange ononderbroken werkperiode
- Kent de waarde vanuit de visie waarom het werken op deze wijze is georganiseerd met het lopen van de rondes en het doen van observaties
- Kent het cyclisch proces van het volgen van kinderen door signaleren en gericht observeren
- Kan vertellen over de verschillen en overeenkomsten tussen de drie perioden van groei en de bijbehorende didactische vaardigheden en voorbereide omgeving
- Kent de werkwijze van het montessorimateriaal, montessorilesjes, materiaallijnen

- Kan op een creatieve manier de vertaalslag maken tussen visie en de praktijk
- Kent de kracht van Montessori in de context van de huidige tijd
- Herkent passende ontwikkelingen van buitenaf
- Kent de ontwikkelingen binnen de montessoriwereld
- Kent specifieke montessoriwoorden, traditionele en hedendaagse
- Kent diverse vormen van verantwoorden op kind-, bouw- en schoolniveau

Montessorileidinggevende –Bekwaamheden vaardigheden

Vaardigheden van de Montessorileidinggevende

De montessoridleidinggevende bewaakt de montessorikwaliteit en -identiteit, zowel intern als extern van het MKC, vanuit visie, innovatie en hedendaagse ontwikkelingen. Zij handelt, denkt en kijkt vanuit vertrouwen, respect, nieuwsgierigheid en een positieve grondhouding. Zij leeft het goede voor en inspireert anderen dat ook te doen.

De montessorileidinggevende:

- Handelt vanuit vertrouwen. Haar basishouding is luisteren en kijken (observatie)
- Toont een positieve grondhouding en gaat ervan uit dat de ander het goede wil doen en het goede denkt
- Ziet, stimuleert en waardeert de eigenheid van de ander
- Geeft de ander ruimte, verantwoordelijkheid en vrijheid, zij biedt steun en sturing
- Leeft het gewenste gedrag voor, is een rolmodel

- Communiceert respectvol met de ander (alle deelnemers van het onderwijs)
- Vraagt door en wil weten, is nieuwsgierig
- Heeft wezenlijk contact met de kinderen
- Noemt alle kinderen bij naam

- Borgt de montessori-identiteit
- Kan de uitgangspunten van de montessorifilosofie innovatief en eigentijds vertalen
- Neemt besluiten op basis van de montessorifilosofie
- Bewaakt de montessorikwaliteit en -identiteit (naar binnen en naar buiten)

- Stimuleert anderen bij het nadenken over doel, inhouden en werkwijze bij kosmische Educatie
- Stimuleert anderen bij het nadenken over doel, inhouden en werkwijze bij klassenorganisatie

- Besteedt aandacht aan de voorbereide omgeving, haar eigen kamer is een weerspiegeling van haarzelf. Ook de gangen en de buitenruimte zijn ordelijk, opgeruimd, inspirerend en schoon, met aandacht voor de stem der dingen.
- Maakt regelmatige een intellectuele wandeling door de school (binnen en buiten)

- Draagt verantwoordelijkheid tot montessoriaans opleiden van alle medewerkers
- Onderhoudt de relatie met de NMV.

